

Symposium

Zooëgezeed

Over de Wase dialecten: vroeger, nu en morgen

*De Woase taal ist bewoaren wjeird.
Moar oe goant er surrewordig mee?
Ist zooë dooët as ne pielewuiter?
Of zjúst in de fleur van eur leeven?*

Het Wase dialect is kostbaar immaterieel erfgoed. Maar hoe is het er eigenlijk mee gesteld? Is het ten dode opgeschreven? Is het nog wel levensvatbaar? Of is reanimatie hoognodig? Kunnen we het verder laten leven in nieuwe vormen? Laten we het voortbestaan op een andere manier?*

De Erfgoedcel Waasland, Variaties vzw en Bib Sint-Niklaas laten op het symposium Zooëgezeed een aantal experts aan het woord die je meenemen door de geschiedenis van het Wase dialect. Aan de hand van concrete voorbeelden krijg je een stand van zaken van het lopend onderzoek. Maar we kijken ook vooruit: wat biedt de toekomst voor het Wase dialect?

Zooëgezeed maakt deel uit van het project Talen kleuren de Wereld en is een samenwerking van:

Met medewerking van vzw Reynaertgenootschap, Toerisme Lokeren, Confiserie Thijs Sint-Niklaas, NV De Vreese-Van Loo Lokeren.

Symposium

Zooëgezeed

Over de Wase dialecten: vroeger, nu en morgen

PROGRAMMA

09u15 Onthaal

09u45 Verwelkoming door Lieven Dehandschutter (voorzitter Interwaas/Erfgoedcel Waasland)

10u10 Lezing *Geschiedenis van het Wase dialect* door Veronique De Tier (UGent/Variaties)

11u00 Pauze

11u15 Vier dialectprojecten voorgesteld:

- *Het Woordenboek van de Vlaamse Dialecten* door prof. dr. Jacques Van Keymeulen (UGent/Variaties)
- *Het dialectloket en Stemmen uit het verleden* door dr. Melissa Farasyn (UGent)
- *De reeks Nederlandse dialectatlassen* door prof. dr. Jacques Van Keymeulen (UGent/Variaties)
- *De woordenbank* door Veronique De Tier (UGent/Variaties)

12u15 Reynaertfragmenten in het dialect: "*Da d'ôorde z'n op Absdaol vaneigen*" door Frans De Schepper en "*Tyboart in de petoaters*" door Eddy Levis

12u30 Broodjeslunch

13u30 Een les Sinnekloases door Awaal nem

13u50 Lezing "*dieje reageert kei cute*". 'Local' en 'global' in het online taalgebruik van Vlaamse tieners door prof. dr. Reinhild Vandekerckhove (Universiteit Antwerpen)

14u20 Lezing *Actief aan de slag met meertaligheid en OKAN in het secundair onderwijs: enkele Gentse reflecties* door Steven Delarue (Onderwijscentrum stad Gent)

14u50 Voorstelling van de Praatvaliezen, een project van Erfgoedcel Waasland en Erfgoedcel Land van Dendermonde

15u20 Reynaertfragmenten in het dialect: "*Van Reinaert en de raaf*" in het Sinnekloases door Marcella Piessens (naar Jef Burm)

15u30 Receptie

Zooëgezeed maakt deel uit van het project *Talen kleuren de Wereld* en is een samenwerking van:

Symposium
Zooëgezeed

Over de Wase dialecten: vroeger, nu en morgen

LEZINGEN EN SPREKERS

Inleidingen

De lezingen worden telkenmale ingeleid door **Rik Van Daele**, afdelingshoofd cultuur/ cultuurbeleidscoördinator van de Stad Sint-Niklaas.

Geschiedenis van het Wase dialect, 10u10 - 11u00 en ***De woordenbank***, 12u00 - 12u15

(Veronique De Tier)

Veronique De Tier werkt sedert 1985 aan de UGent aan het Woordenboek van de Vlaamse dialecten en het vervolgproject Dictionary of the Southern Dutch Dialects (DSDD). In die DSDD worden de woordenboeken van de Vlaamse, Brabantse en Limburgse dialecten samengebracht in een databank. Sinds 2003 werkt ze ook als adviseur streektalen bij Erfgoed Zeeland (Middelburg). Daarnaast is ze voorzitter van de Stichting Nederlandse Dialecten en bestuurslid van Variaties vzw en be.brusselier.
Info: www.nederlandsetaalkunde.ugent.be/veroniqueдетier

Het woordenboek van de Vlaamse dialecten, 11u15 - 11u30 en ***De reeks Nederlandse dialectatlassen***, 11u45 - 12u00 (Jacques Van Keymeulen)

Prof. dr. Jacques Van Keymeulen doceerde vanaf 2004 Nederlandse Taalkunde, fonetica/fonologie, dialectologie, geschiedenis van het Nederlands, historische taalkunde en Afrikaans aan de UGent. Op 1 oktober 2018 ging hij met emeritaat. Hij was sedert 1980 wetenschappelijk medewerker van het Woordenboek van de Vlaamse Dialecten, werkt aan wetenschapspopularisering en zette de website www.dialectloket.be op. Hij is voorzitter van Variaties vzw.
Info: www.nederlandsetaalkunde.ugent.be/jacquesvankeymeulen

Het dialectloket en Stemmen uit het verleden, 11u30 - 11u45 (Melissa Farasyn)

Dr. Melissa Farasyn is postdoctoraal onderzoeker aan de UGent. Ze bestudeert historische en geografische taalvariatie en taalverandering met behulp van (deels) automatisch geannoteerde corpora. Hierbij focust ze op de historische evolutie van de zinsbouw in niet-gestandaardiseerde Germaanse talen. Haar doctoraatsonderzoek concentreerde zich op het Middelnederduits. Momenteel richt haar onderzoek zich vooral op het Frans-Vlaams.

Zooëgezeed maakt deel uit van het project Talen kleuren de Wereld en is een samenwerking van:

Symposium

Zooëgezeed

Over de Wase dialecten: vroeger, nu en morgen

Info: <https://research.flw.ugent.be/nl/melissa.farasyn>

"dieje reageert kei cute". 'Local' en 'global' in het online taalgebruik van Vlaamse tieners, 13u50 -14u20 (Reinhild Vandekerckhove)

Prof. dr. Reinhild Vandekerckhove is hoofddocent Nederlandse taalkunde en Sociolinguïstiek aan de Universiteit Antwerpen en voorzitter van het departement Taalkunde. Ze is gespecialiseerd in de studie van sociale en regionale variatiepatronen in online taalgebruik en de dynamiek van Vlaamse jongerentaal. In haar lezing laat ze zien dat in de online communicatie van Vlaamse jongeren zowel regionale variatiepatronen als globaliserende tendensen (met een sterke impact van het Engels) waar te nemen zijn.

Info: Reinhild.Vandekerckhove@uantwerpen.be - www.uantwerpen.be/reinhild-vandekerckhove

Actief aan de slag met meertaligheid en OKAN in het secundair onderwijs: enkele Gentse reflecties, 14u20 - 14u50 (Steven Delarue)

Steven Delarue werkt rond meertaligheid, anderstalige nieuwkomers (OKAN), vluchtelingen en diversiteit bij Onderwijscentrum Gent, waar hij Gentse basis- en secundaire scholen rond die thema's ondersteunt, beleid uitwerkt en projecten opzet. Voordien werkte hij bij UGent, waar hij les gaf in de afdeling Nederlandse taalkunde en een doctoraat schreef over de ideeën en percepties van Vlaamse leerkrachten t.o.v. standaardtaal en andere taalvariëteiten. In zijn bijdrage op dit symposium staat hij stil bij een aantal acties en initiatieven die vanuit Gent worden ondernomen in het actief omgaan met meertaligheid en anderstalige nieuwkomers, met focus op het secundair onderwijs.

Info: <https://stevendelarue.be>

Zooëgezeed maakt deel uit van het project *Talen kleuren de Wereld* en is een samenwerking van:

Symposium

Zooëgezeed

Over de Wase dialecten: vroeger, nu en morgen

DIALECTPROJECTEN

Het Woordenboek van de Vlaamse Dialecten (WVD)

Het Woordenboek van de Vlaamse Dialecten is een grootschalig lexicografisch project dat in 1972 door prof. Willem Pée aan de Universiteit Gent werd opgestart naar het voorbeeld van het Woordenboek van de Brabantse Dialecten (WBD) en het Woordenboek van de Limburgse Dialecten (WLD). Sindsdien zijn er verschillende afleveringen verschenen. Eind 2019 verschijnt de laatste papieren aflevering die handelt over eten en drinken. Recentere afleveringen van het woordenboek zijn enkel digitaal beschikbaar.

Info: www.wvd.ugent.be - www.wvd.ugent.be/dsdd

Het e-WVD is de **online database van het Woordenboek van de Vlaamse Dialecten** (WVD) en werd in 2018 afgerond. Het WVD verzamelt de dialectwoordenschat uit Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Frans-Vlaanderen en Zeeuws-Vlaanderen. De dialectwoordenschat van Antwerpen, Vlaams-Brabant, Noord-Brabant en de beide Limburgen is te vinden in het (digitale) Woordenboek van de Brabantse Dialecten (e-WBD) en het Woordenboek van de Limburgse Dialecten (e-WLD).

Info: www.e-wvd.be - www.e-wbd.nl - www.e-wld.nl

Het dialectloket en Stemmen uit het verleden

Dialectloket werd ontwikkeld door de dialectologen van de Universiteit Gent om de variatie in onze Nederlandse taal te illustreren. Dialecten, tussentaal, Surinaams Nederlands, Afrikaans,... Alles komt aan bod in tal van informatieve teksten, digitale woordenboeken, honderden geluidsfragmenten, boeiende video's en taalkaarten.

Info: www.dialectloket.be

Stemmen uit het Verleden is een collectie dialectopnames van de UGent uit de jaren 1960 en 1970, die te beluisteren zijn op [het dialectloket.be](http://www.dialectloket.be). Meer dan 700 sprekers, geboren rond 1900 en uit heel Vlaanderen vertellen hun levensverhaal in hun authentieke dialect. Op dit ogenblik loopt een

Zooëgezeed maakt deel uit van het project Talen kleuren de Wereld en is een samenwerking van:

Vlaanderen
verbeelding werkt

Symposium

Zooëgezeed

Over de Wase dialecten: vroeger, nu en morgen

transcriptieproject waar, met de hulp van studenten en vrijwilligers, de dialectopnames worden getranscribeerd.

Info: www.dialectloket.be/geluid/stemmen-uit-het-verleden

De reeks Nederlandse dialectatlassen

In de jaren 1920 vatte prof. E. Blancquaert van de Gentse Universiteit het plan op om 141 zinnestelsels in het dialect te laten vertalen door goede dialectsprekers en nauwgezet fonetisch te (laten) noteren. Hij project breidde zich geleidelijk aan uit tot heel Vlaanderen en later ook tot Nederland. Blancquaerts bedoeling was de basis te creëren voor taalgeografisch onderzoek. Daarom heet de reeks 'Dialectatlassen'. De verzameling kaarten werd gedigitaliseerd door het Meertens Instituut in Amsterdam en in een digitale kaartenbank ondergebracht. De zinnestelsels zelf zijn te vinden op de website van de UGent.

Info: www.dialectzinnen.ugent.be

www.dialectzinnen.ugent.be/reeks-nederlandse-dialectatlassen - www.meertens.knaw.nl/kaartenbank

De woordenbank

De **Woordenbank van de Nederlandse Dialecten** (WND) is een initiatief van Variaties vzw en werd ondersteund door subsidies van het Vlaamse Ministerie van Cultuur, alle provinciale overheden en enkele erfgoedcellen. Het WND brengt in een digitale database de woorden en betekenissen bijeen die opgeslagen liggen in de regionale en lokale dialectwoordenboeken. Om de doorzoekbaarheid van de woordenbank te verhogen worden alle trefwoorden 'vernederlandst', d.i. geschreven alsof ze in het Algemeen Nederlands bestonden. De dialectwoorden worden ook naar het AN vertaald. Vernederlandsen en vertalen is een werk van zeer lange adem en wordt door projectmedewerkers en door vrijwilligers uitgevoerd.

Info: www.woordenbank.be

Zooëgezeed maakt deel uit van het project Talen kleuren de Wereld en is een samenwerking van:

Vlaanderen
verbeelding werkt

Symposium

Zooëgezeed

Over de Wase dialecten: vroeger, nu en morgen

DE PRAATVALIEZEN

Voorstelling van de Praatvaliezen, 14u50 (Laura Staut)

Laura Staut is coördinator van Erfgoedcel Waasland. In samenwerking met diverse partners ontwikkelde de Erfgoedcel Waasland **Praatvaliezen** waarmee OKAN-klassen aan de slag kunnen. Op een speelse manier leren de leerlingen de Nederlandse taal aan. Deze valiezen zijn op maat van OKAN-leerlingen ontwikkeld en werden opgebouwd rond de thema's: feest en traditie, wie ben ik?, mijn omgeving, mijn huis en school en hobby's. Per thema bestaat de valies uit een uitgebreide handleiding, fotomateriaal, werkbladen en erfgoedobjecten.

De valiezen kunnen uitgeleend worden bij de Erfgoedcel Waasland en Erfgoedcel Land van Dendermonde.

Info:

Erfgoedcel Waasland - 03 780 52 10 - erfgoedcel@interwaas.be

Erfgoedcel Land van Dendermonde - 052 25 03 40 - info@egclandvandendermonde.be

www.erfgoedcelwaasland.be/praatvaliezen

LES SINNEKLOASES

Awaal Nem brengt op Zooëgezeed een les Sinnekloases. Helga Collyn en Trees Heirbaut brengen naast lessen ook cabaret in het Sint-Niklase dialect en hebben een reputatie uitgebouwd tot ver buiten Sint-Niklaas. Awaal Nem maakt, net als De Barst, deel uit van Cultuurwerkplaats Singeling vzw die het publiek meer wil betrekken bij sociale en artistieke thema's. Hun activiteiten situeren zich op vlak van podiumkunsten (toneel, cabaret, verhalen), beeldende kunsten, film, fotografie,... Kortom cultuur en sociale actie in de breedste zin van het woord.

Info: www.singeling.be

Zooëgezeed maakt deel uit van het project Talen kleuren de Wereld en is een samenwerking van:

Vlaanderen
verbeelding werkt

Symposium

Zooëgezeed

Over de Wase dialecten: vroeger, nu en morgen

REYNAERTFRAGMENTEN IN HET DIALECT

“Da d’ôorde z’n op Absdaol vaneigen” (Frans De Schepper)

Frans de Schepper uit Hulst startte in 1976 met toneel spelen bij de Camere van Rhetorica Sint Jan ten Steene. Reynaert de Vos is een rode draad in zijn carrière: zo was hij in 1980 de stadsomroeper tijdens de Hulsterse Reynaertommeganck en speelde hij in 1982 Reynaert de Vos in het openluchtspel ‘Van den Vos Reynaerde’. Op Zooëgezeed brengt hij een kort stuk uit Reynaert de Vos in het Hulsters dialect. Frans De Schepper is ook al jaren ‘buutreedner’ bij de Stichting Hulster Buutreedners. Kort samengevat treedt een ‘buutreedner’ het weekend voor carnaval op vanuit een ton.

Info: www.hulsterbuut.nl

“Tyboart in de petoaters” (Eddy Levis)

Eddy Levis is dé promotor van het Gentse dialect. Hij is onder meer bekend van Reinoart de vos: Noarverteld en op rijm gezet in ‘t Gentsch noar ‘t origineel Middelnederlands verhoalinkske. Op Zooëgezeed brengt hij een kort fragment uit deze vertelling. Hij is actief in talrijke verenigingen en commissies zoals de Heemkundige en Historische Kring Gent, de Vrienden van het Industriemuseum Gent, Theater Taptoe, Variaties vzw en de Gentsche Sosseteit, die ijvert voor het instandhouden van het Gentse dialect. Eddy Levis is de ‘prezident’ van deze vereniging.

Info: www.sosseteit.gent

“Van Reinaert en de raaf” (Marcella Piessens)

Marcella Piessens groeide op in een volksbuurt in Sint-Niklaas en volgde er een opleiding Podium aan de academie. Ze speelde onder meer het oeuvre van Boon en Reinaert de Vos. Op Zooëgezeed vertelt ze het fragment ‘Reinaert en de Raaf’ in het Sinnekloases, naar Jean de la Fontaine door Jef Burm en besluit ze met een tweede Burmstukje over de plaats waar dit symposium plaats vindt: ‘Vertelt in ‘t Zwijgershoekske’. Marcella Piessens zet zich ook in bij C.C. Boontje, die jaarlijks een poëzieprijs uitreiken.

Info: www.poezieprijs-boontje.be

Zooëgezeed maakt deel uit van het project *Talen kleuren de Wereld* en is een samenwerking van:

Vlaanderen
verbeelding werkt

Symposium

Zooëgezeed

Over de Wase dialecten: vroeger, nu en morgen

PARTNERS

Zooëgezeed werd mogelijk gemaakt door volgende partners:

Variaties vzw is de koepelorganisatie voor dialecten en oraal erfgoed in Vlaanderen.

Info: Variaties vzw - Cellebroersstraat 59 - 1000 Brussel

0478 657 985 - variatiesvzwdialect@gmail.com - www.variaties.be

Erfgoedcel Waasland maakt deel uit van Interwaas en wordt ondersteund door de Vlaamse Overheid en de steden en gemeenten Beveren, Kruibeke, Lokeren, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse, Waasmunster, Zwijndrecht.

Info: Erfgoedcel Waasland - Lamstraat 113 - 9100 Sint-Niklaas

03 780 52 10 - erfgoedcel@interwaas.be - www.erfgoedcelwaasland.be

De **Bib Sint-Niklaas** is de organisator en trekker van het project Talen kleuren de Wereld dat wordt georganiseerd met diverse partners.

Info: Bib Sint-Niklaas - Hendrik Heymanplein 3 - 9100 Sint-Niklaas

03 778 34 00 - bibliotheek@sint-niklaas.be - <https://sint-niklaas.bibliotheek.be/contact>

Zooëgezeed maakt deel uit van het project Talen kleuren de Wereld en is een samenwerking van:

Vlaanderen
verbeelding werkt

Met medewerking van vzw Reynaertgenootschap, Toerisme Lokeren, Confiserie Thijs Sint-Niklaas, NV De Vreese-Van Loo Lokeren.

Symposium

Zooëgezeed

Over de Wase dialecten: vroeger, nu en morgen

Deze partners werden ondersteund door:

Het **Reynaertgenootschap** bestudeert, documenteert en ontsluit de 'matière renardienne', dierenverhalen van vroeger tot nu, voor jong en oud, lokaal en internationaal, op zowel wetenschappelijk als vulgariserend niveau.

Info: vzw Reynaertgenootschap - Nijverheidsstraat 32 - 9100 Sint-Niklaas
info@reynaertgenootschap.be - www.reynaertgenootschap.be

Confiserie Thijs is een artisanale snoepjesfabriek in Sint-Niklaas. Al meer dan tachtig jaar maken ze lekkere gometjes.

Info: Industriepark Noord 20 - 9100 Sint-Niklaas
03 766 18 18 - www.confiserie-thijs.com

De Vreese - Van Loo is een peperkoekenbakkerij in Lokeren. Ze werd opgericht in 1870 en is intussen uitgegroeid tot een van de grotere peperkoekbakkerijen van Europa.

Info: NV De Vreese - Van Loo - Spieveldstraat 15 - Industriepark E17/3 nr. 3224 - 9160 Lokeren
09 348 20 85 - www.devreese.be

Toerisme Lokeren doet meer dan dit pareltje in het Waasland promoten. Het sponsorde Zooëgezeed met lekkere 'pomkoek' van De Vreese - Van Loo.

Info: Toerisme Lokeren - Markt 2 - 9160 Lokeren
09 340 94 74 & 75 - toerisme@lokeren.be - www.lokeren.be/subsites/toerisme

Zooëgezeed maakt deel uit van het project Talen kleuren de Wereld.

Talen kleuren de Wereld is een stadsbreed project dat aan de hand van de rijkdom van talen de diversiteit van de samenleving in de kijker zet. Het programma is opgebouwd rond twee exposities, een project met Tom Lanoye i.s.m. Vormingplus Waas en Dender, een lezingenreeks, workshops, wandelingen en veel meer.

Info: <https://sint-niklaas.bibliotheek.be/talenkleurendewereld>

Zooëgezeed maakt deel uit van het project Talen kleuren de Wereld en is een samenwerking van:

Symposium

Zooëgezeed

Over de Wase dialecten: vroeger, nu en morgen

CATERING

Het drankenbuffet en de broodjeslunch werden verzorgd door **Catering De Variant** uit Sint-Niklaas. Catering De Variant is een sociale werkplaats, net als alle andere diensten en De Kringwinkels van Den Azalee. Langdurig werklozen krijgen via dit tewerkstellingsproject de kans om te werken en te leren. Ze worden er onder begeleiding van vakkundige koks opgeleid tot hulpkoks. Op deze manier biedt Den Azalee jaarlijks toekomstperspectief aan 250 mensen die geen of weinig kans maken op de gewone arbeidsmarkt.

Info: Catering De Variant - Azalealaan 2 - 9100 Sint-Niklaas

03 778 62 60 - catering.devariant@vzwdenazalee.be - <https://denazalee.be/catering-restaurant>

Zooëgezeed maakt deel uit van het project Talen kleuren de Wereld en is een samenwerking van:

Met medewerking van vzw Reynaertgenootschap, Toerisme Lokeren, Confiserie Thijs Sint-Niklaas, NV De Vreese-Van Loo Lokeren.